

Första roten, tomt 18

Kvarteret Larmtrumman

Trettonde roten 1637–57

Södra sidan av Vallgatan mellan

Femte roten 1657–70

Korsgatan och västra hamnen

Bengt Nilsson (saltmålare) 1637: 1 el. 2 mtl, 1638: 1 mtl, 1639–46: 2 mtl, 1647–50: 1 mtl

Bengt Nilsson kallas i borgarlängden 1639 saltmätare.

Det är osäkert om han bodde här eller i någon av granngårdarna och vilken som övertog gården. Var någon av nedanstående Bengtsöner arvtagare?

Christopher Bengtsson 1639–47 (senare 11 roten 1.23)

Sven Bengtsson 1655–

6 roten 1657h-16 1658: 1, 1659–60: 1½ 1.18

Lars Bengtsson (skräddare?) 1644–54

Lars skräddares änka 1655 (1675 fanns det en Lars Bengtsson skräddare och en Lars Bengtsson skräddares änka)

Johan (Joen) skräddare 1653–57v

Barbro Larsdotters gård

Namnet Barbro är inte alltför vanligt och var det ej heller under 1600-talet. Det förekommer ovanligt ofta i trettonde rotens mantalslängder omkring 1650. Vi hade *Barbro Hansis* 1654 och *Barbro Trulls* (tillsammans med *Hans Schwandts* bror *Claes bildhuggare* 1653) 1653 och 1655. Den Barbro Larsdotter, som förekommer första gången 1648 tycks ha gift sig med en *Erik Olufsson*, som förekom i kontributionslängderna 1656–61. Sistnämnda år bör hon ha gift sig med *löjtnant Anders Hansson*. Dennes gård såldes detta år till en *Nils Olufsson*, som 13.5.1661 betalade huseköpspenning för gården, som han köpt för 120 rdr. 1663 förekommer Anders Hansson i kontributionslängden på Barbro Larsdotters plats.

Bland magistratens årshandlingar finns en daterad 6.6.1670 (EIIa:3) där Barbro Larsdotter, änka efter vaktmästaren Anders Hansson, begärde att få behålla räntan intill Larmstrumtid 1670 av det förläningshemman, som anslagits till vaktmästarens underhåll. Hennes man hade icke tillträtt hemmanet förrän Laurenti-tid 1666 år och dag efter det han antagit tjänsten. Han levde i juli 1670. *Peder Andersson Höök i Krokslätt* kvitterade å arvingarnas vägnar 18.8.1670.

Lorentz Brandt snickare

1673, ej 1674, 1675, M1676: 1 tomt

Ännu ett äktenskap hann Barbro Larsdotter tydligen med, nämligen med snickaren Lorentz Brandt. Han omtalas 1670 i resolutionsboken, där det omtalas att snickaren Lars Brandt och *handelsmannen Oluf Larsson* skulle uppbära församlingens sammanskott i Gustavi kyrka. 1673 kallas han rotemästare, 7.7.1676 förmyndare för *Lars i Pölens döttrar*. Det är obekant av vad anled-

ning han icke förekommer i bakugnslängden efter 1676. Den 20.6.1681 talar domboken om ”den tvistighet, som är emellan sekreteraren och postdirektör Johan Thelin och Lorentz Brandt ang. en ränna, som Brandt hafwer utur sin bakgård inåt reparebanan genom Thelins tomtstycke däremellan, som han till sin kryddegård brukar”. Thelin anhöll att Brandten skulle tillhållas att leda sin rännsten och orenligheten ut till gatan. Lorentz Brandt ansåg att hans antecessor i äktenskapet hade haft oklandrad hävd till rännan från sin bakgård och till reparebanan under rådman Herman Schmidts livstid. Han ansåg att denna obebyggda tomt med dess bakgård borde hemfalla staden och upplåtas till den som hade lust att bebygga den och svara för borgerlig tunga. Men rätten ansåg att eftersom Thelin var ägare till platsen mellan Lorentz Brandts bakgård och reparebanan så borde Brandt leda sin orenlighet genom sin egen gård.

Men den 3.4.1682 kunde Lorentz Brandt lagbjuda denna Thelins tomt, eftersom Thelin hade måst pantsätta den till presidenten Gabriel Spalding (gift med Henrik Schmidts syster Catharina), som för 150 d smt sålde den till Lorentz Brandt. Johan Thelin överklagade hos Kungl. Maj:t och tilldömdes tomten. Magistraten bestämde 20.8.1683 att ”om icke Lorentz Brandt med godo ville till Johan Thelin upplåta den trädgård på Vallgatan, som tilldömts Thelin, befalldes skulten göra sitt ämbete och taga några flera stadsbetjänter med sig och öppna Porten”. Den 30 augusti begärde *Johan Herwegh* på Lorentz Brandt vägnar blott pengarna åter.

Tvisten om Lorentz Brandts avloppsränna kan verka bagatellartad men den ger oss i alla fall upplysning om att gränsen mellan hans och Thelins tomter gick i öst-västlig riktning. Bouppteckningen 1739 efter en ägare av 1.19 *klensmeden Lars Carlberg* upptog en tvärtomt mellan ägaren av 1.18 *åkaren Bengt Danielssons* hus och reparebanan. Det var tydligen denna tvärtomt, som avloppsrännan gick genom och som då ägdes av Thelin.

Lorentz Brandt var död hösten 1685, ty då krävde hustru Barbro sal. Lorentz Brandts änka *conrector vid tyska skolan Johannes Swartz* på kostpengar: dennes kamrat Bertram skulle också ha krävts men han var ”borte”. Johannes Swartz pretenderade i sin tur på betalning för information av Lorentz Brandts myndling *Melchior Spönsetzer*.

Den 21.5.1688 infann sig två bönder från Vättré härad och Ytterstad Lihemmet (”) och fordrade arv efter Lorentz Brandts änka. Den 6 november samma år ansökte *Christopher Ungewitter* på egna och sin pupills vägnar om värderingsmän till Lorentz Brandts änkas kvarlämnade hus och gård i vilken Christopher Ungewitter sökte sin betalning efter utvunnen dom och immission. Till dylika utsågs *Hans Svensson Böker*, *Oluf Jonsson* och *Olof Larsson skräddare*.

Nämnas kan kanske att vid denna tid bodde en från Göteborg stammande borgare Lorenz Brandt i Strömstad: om han på något sätt var besläktad med snickaren Lorentz Brandt är okänt.

Det förefaller som om det var Lorentz Brandts gård och kanske ytterligare något tomtstycke som 1696 innehades av *Daniel Jönsson åkare*. Han hade 24.3.1679 betalat huseköpspenning (4.16 rdr) för en gård han köpt av *Lars Pedersson smeds änka Ingeborg Larsdotter*, men den gården låg i fjärde roten. Han fick burskap i Göteborg 8.12.1681 med *stadsfiskal Bengt Hylthenius* och *Erik Månsson* som cautionister och anges samma år vara bosatt i fjärde roten. *Anders böcker* var hyresgäst 1696.

Denne klagade i en inlaga till Magistraten 25.9.1712 (EIIa:24) över att han på grund av kämnärsrättens dom den 25.8.1709 för begånget lägermålsbrott måste betala 10 d smt för sig själv och ytterligare 10 d smt i böter för *Nilke Frank*. Vidare skulle han betala 8 d smt till barnets uppfostran. Han begärde nu att själv få kläda och föda barnet i sitt hus och som en fader få uppfostra det i kristliga dygder.

Bengt Danielsson och Bryngel Andersson snickare

Den 31.7.1717 hölls ett sammanträde mellan *Annika Helgesdotter (Holm)*, hennes broder *handelsman Lars Helgesson Holm*, hennes gårdsbo borgaren Bengt Danielsson och dess *hustru Karin Larsdotter* och *mäster Johan Låås*. I ett hus och gård på Vallgatan mellan sal herr Sekr. Thelins hus å östra och herr löjtnant David Hööks gård å västra sidan hade hustru Annika Holm och hennes avlidne man snickaren Bryngel Andersson 1713 betalat 100 d smt. Man överenskom att Bengt Danielsson skulle få hyra ut en del av den stuga, som Annika Helgesdotter besatt "Hwad hyran angår så lämnas den till Bengt Danielsson att disponera som han bäst kan och gitter". Bengt Danielsson lovade, att hustru Annika Holm så länge hon levde skulle få behålla halva "stufwun" och halva köket såsom också en liten kammare ovanpå samt en liten bod på gården. Av hushyran som utföll skulle årligen Bengt Danielsson lämna 3 daler 12 öre smt till att betala räntan på de 100 d smt, som hustru Annika lånat upp för ändamålet och ännu var obetalda. Lars Helgesson lovade att efter Annikas död icke göra anspråk på vare sig hus eller tomt utan sedan Bengt Danielsson återbetalt de 100 d smt skulle gården vara Bengts och hans arvingars egendom i evärdelig tid.

Att Bengt Danielsson och Bryngel Andersson snickare ägde halva gården var framgår av 1715 års skattningslängd, som värderar varderas tomtstycke till 80 d smt och varderas byggnad till 120 d smt. Hos Bryngel bodde *båtsman Anders Backe*.

1717 års upphandlingslängd talar om Bryngel snickares änka *Annika Helgesdotter*, gammal och utfattig. De hyresgäster hon delade stugan med var tydligen det gamla fattiga paret *Gunnar Andersson böcker* (begr. 23.8.1730) och hans hustru *Kerstin Olufsdotter*. I gården hos Bengt Danielsson åkare och hans dåvarande *hustru Karin Larsdotter* (bou efter henne 25.4.1728) bodde gossen *Jonas Knutsson* (senare själv åkare).

1721 förklarade sig Bryngel Anderssons änka oförmögen att betala *handelsmannen Johan Kierulf* de 100 d smt han lånat henne av *sal Lars Anderssons* barns av honom förvaltade barnpengar. Åkaren Bengt Danielsson åtog sig att tillsammans med Gunnar Andersson böcker betala skulden men på grund av eldsvådeolyckan begärde han uppskov och pantsatte sin obebyggda tomt på Vallgatan den 16.6.1721.

Bengt Danielsson var död 1741 men först 14.3.1744 ägde bouppteckning rum efter honom och hans *änka Karin Petersdotter*. Den upptar gård med $\frac{3}{4}$ tomt på Vallgatan mellan avlidne smeden Lars Carlbergs f.d. gård i väster och trädgårdsmästare Sven Simsons ödetomt. Den 2.4.1750 inlades i rätten handlingar mellan *lanttullbesökare Olof Olofsson*, *trädgårdsmästare Sven Simson* och *tunnbindare Petter Hult* angående åkaren Bengt Danielssons omyndiga dotters arvsmedel.

Gården övertogs av trädgårdsmästare Simson, som 1755 ägde $\frac{3}{4}$ av 1.18 medan *pistolsmeden Sebastian Roll* ägde en fjärdedel – var det den ovan omtalade tvärtomten? I sin motivering för att han sökte burskap skrev Sebastian Roll till magistraten 2.10 1744 (EIIb:33) att han i sitt fädernesland kurfurstendömet Sachsen hade lärt sig bössmakarehantverket. Han hade sedan som gesäll arbetat 5 år hos *kunglige bössmakaren Mäster David Bars* i Stockholm. Dessutom hade han rest utomlands i professionen i åtta år, varför han ansåg sig kapabel att själv förestå hantverket.

Kopparslagare Nicolaus Roth

hade övertagit gården 1765. Han var son till *kopparslagaren Eric Roth*, vilken (enligt vad Nicolaus uppgav vid sin ansökan om burskap 1755) hade varit borgare i 34 år. Själv lovade han resa till Stockholm och fullgöra sitt mästerstycke (EIIb:80).

Nicolaus ägde gården 1775 men den står upptagen i bouppteckningen den 26.3.1776 efter *sejlmästaren Christoffer Henrik Fischiers (Fischers)*

första hustru *Sara Hassel*, död 1.9.1775 (Berg II:3-4, 311) Den anges då ligga mellan vagnmakare Bredos sterbhus gård i väster och handlare Lindhults tomt i öster. Sejlmästare Christoffer Henrik Fischer var född 1733, fick burskap 11.7.1766 och avled 28.6.1787. Hans änka *Anna Greta Palmstedt*, född 1744, gifte 23.2.1794 om sig med

repslagare Johan Carl Hesse,

född 1759. Hesse ägde gården vid branden 1802. Där bodde då också *handelsmannen C.G. Lundgren*. 1807 nämnes gården som seilaren Carl Hesses ödetomt.

Anna Greta Palmstedt hade ärvt 1/4 skattefrälse Skomakaregården i Fässberg av sina föräldrar. Hennes och seilaren C.H. Fischers dotter *Anna Maria Fischer*, född 2.5.1777, gifte sig 25.1.1801 med

seilaremästaren Johan Christian Hollwell,

född 1765, död 17.8.1824. Han ägde enligt bouppteckningen 12.11.1824 ett litet envånings stenhus (med ett större rum med kök samt vindsammare) jämte en bod längre upp i gården, som begagnades till verkstad, allt på f.d. sejlaren Johan Carl Hesses tomt nr 18 i första roten Vallgatan, värt 200 rdr rgs.

Senare uppbud av 1.18

Tomten 1.18 hade av någon anledning uppbjudits den 4.10.1813 av *handl J.B. Bogren*, förmodligen i egenskap av fordringsägare. Nu uppbjöds den av J.C. Hollwells arvingar representerade av *sejlareresällen Johan Fredric Hollwell* den 21.7.1828. Fem år därefter den 26.8.1833 uppbjöds den av *målaren Carl Arvid Bolm*.